Tečaj XIV. **NOVICE** List 42.

gospodarske, obertnijske in národske.

Izhajajo vsako **sredo in saboto.** Veljajo za celo leto po pošti 4 fl., sicer 3 fl.; za pol leta 2 fl. po pošti. sicer 1 fl. 30 kr.

V Ljubljani v saboto 24. maja 1856.

Iz občnega zbora c. k. kmetijske družbe

v Ljubljani 7. maja.

(Dalje.)

Potem so prišli na versto predlogi, ki so jih nektere družbine podružnice zboru v razsodbo in sklep podale. Novomeška podružnica, novo oživljena po iskreni prizadevi sedanjega gosp. prošta in po hvalevredni pripomoči verlih domoljubov te okolice, od ktere bomo pozneje več povedali, je nasvetovala: naj bi se učitelji ljudskih šol v našo družbo jemali brez predpisanega letnega plačila, ker oni, z mladino po deželi v vsakdanji zavezi, zamorejo veliko veliko pripomoči v napredek umnega kmetijstva v vseh njegovih razdelkih, ako že v mlade serca cepijo malo po malem take vednosti, iz kterih kdaj utegne izrasti drevó umnega gospodarstva, kterega korenina je spoznanje, da tudi kmetijstva se je treba učiti in da tudi kmetijstvo napreduje od leta do leta. — Zbor je poterdil svèt podružnice novomeške in sklenil: naj take učitelje, kteri zaslužijo to čast, podružnice vsako leto zboru naznanjajo, da se bojo brez letnega odrajtvila vzeli v družbo z vsimi pravicami, ki grejo pravim družbenikom.

Podružnica mengiško-kamniška je razodela zboru svoje prepričanje, da naj krepkejša pripomoč za povzdigo sadjo- in murboreje je nauk v ljudskih šolah. Da se pa ljubezen do toliko koristne sadne in murbine reje prav živo uname v serci šolske mladine po kmetih, je treba jo enmalo podpihati z darili, ki naj se dajejo fantičem, ki pridno nabirajo sadne peške in sicer kažejo, da jih veselé drevesca. Zbor je spoznal, da je ta svèt res prav dober, in je sklenil, naj tudi kmetijska družba kaj pripomore, ga v djanji poterditi; sklenil je tedaj zbor, naj družba vsako leto 50 iztisov tistih bukev, ki so jih gosp. fajmošter Zalokar pod naslovom „umno kmetovanje“ spisali in ktere je družba natisniti dala, po šolah na kmetih razdeluje; teh 50 lično vezanih bukev naj se pa izročí visokočastitemu škofijstvu, da jih razdelí vrednim učencem po šolah na kmetih.

Pri ti priliki, ko je bilo rečeno, da od šolske mladosti po kmetih je naj več prida pričakovati za povzdigo sadjo- in murboreje, ker stare kostí se ne dajo lahko omajati k potrebnemu napredku, je bilo pa tudi omenjeno, da otroci v šolah se zamorejo le tedaj sadjo- in murboreje naučiti, če jo učitelj sam dobro zastopi, zakaj kdor sam ne zna, ne more druzih učiti. Perva potreba je tedaj po tem takem, da so vsi učitelji ljudskih šol v sadjo- in murboreji dobro podučeni. Ker je v Idrii ene leta že pripravniška šola za prihodnje učitelje ljudskih šol, in ker se sliši, da je v ti idriški šoli vsako leto več pripravnikov kakor v ljubljanski, nauk sadjo- in murboreje se pa tam ne razlaga kakor v Ljubljani, je zbor enoglasno sklenil, c. k. deželno poglavarstvo prositi: naj blagovoli to reč tako uravnati, da tudi v Idrii se bo razlagala in djansko učila sadjo- in murboreja pripravnikom ljudskih šol.

Pomenki o sadjoreji so sprožili še nektere druge svete, kteri so s sadjorejo v ozki zavezi. Gosp. katastr. inšpektor Rautner je podal zboru list nemškega časnika „Frauend. Bl.“, ki ga mu je gosp. dr. Eisl izročil, v kterem časniku stojé zaznamovane ostre postave, ki so v nekterih krajih Českega upeljane, ktere velijo gospodarjem, da vsi morajo drevje trebiti gosenc; take postave so potrebne — je rekel gosp. Rautner — če ne, ne morejo posamni pridni gospodarji zoper to požrešno žival nič opraviti; zato je željo izgovoril, naj bi „Novice“ tisti sostavek iz omenjenega časnika prestavile v slovenski jezik. Gosp. deželni poglavar so na ta predlog odgovorili, da tudi oni mislijo, da bi bilo prav, ako bi se podučni del onega sostavka natisnil v „Novicah“, — zastran postavnega dela pa bi bilo treba, ako kmetijska družba misli, da bi tudi pri nas taka postava dobra bila, da svoj nasvèt predloží deželnemu poglavarstvu, ktero bo gotovo storilo, kar je sadjoreji v prid. Hvaležen je sprejel zbor to zagotovilo. Gosp. Šmidt je dokazal potrebo večkratnega oberanja gosenc, ker gosenc je več plemen, ktere imajo svoj čas. Dr. Bleiweis je pristavil, da človeška roka zamore sicer veliko veliko storiti in da pridno in večkratno oberanje gosenc je res živa potreba, pa pozabiti ne smemo tistih živalic, ktere je modri Stvarnik človeku vstvaril kot naj bolje pripomočnice, in to so tice, posebno tice pevke; rekel je, da postavo sicer imamo, ne loviti tičev vsaki čas in jim ne pobirati gnjezd, pa žalibog! da lepa ta postava na papirji se premalo spolnuje djansko; treba je tedaj, da prosi kmetijska družba za ostro izpeljevanje obstoječih postav po mestih in po kmetih. Gospod dvorni svetovavec grof Hohenwart je h koncu teh pomenkov omenil, da več še kakor postava in prisiljeno delo zamorejo v tem pomagati poduki in dobri izgledi, in da naj več v tem zamorejo storiti duhovni gospodje in pa učitelji po deželi. (Dalje sledí.)

Gospodarske skušnje.

(Mladi oves in mlada merva nista konjem vselej škódljiva). Mnogi gospodarji mislijo, da mlado senó in mladi (frišni) oves škodujeta konjem; pravijo, da jih rado po nju kolje. Francozki vojni minister je ukazal, naj se skusi mlado senó in mladi oves pri več vojaških konjih, in res so skušali to pri več konjih. Skušnje so učile, da konje, kterim je bila prav mlada merva pokladana, je le takrat klalo, ako se jim ni dajala določena vsakdanja mera, ampak so je snedli, kolikor so hotli, — ker pa konjem mlada merva posebno dobro diší, so jo požrešno jedli in po tem jih je klalo. Kadar so pa konji pravo mero nove merve dobivali, jim ni nič déla, tudi mladi oves jim ni škodoval.

Usmiljen gospodar z živino — dober gospodar za-se.

Kmet brez živíne ali pa riba brez vode, je vse eno. Kdor pa hoče dobro živino imeti, mora lepo ž njo ravnati; saj je to le njegov dobiček. Ne bom govoril tù od neumnih gospodarjev, kteri tega ne zapopadejo. Le v izgled hočem tukaj pristaviti, kako nekteri pametni možje pri oratvi ravnajo, kakor mi je star mož povedal, ki je sam od mladih let to skusil in se zadosti prepričal. On prime vola ali konja za grivo in pravi: „moj voliček ali konjiček, le pojdi lepo gori pa doli“. Kadar orje, pa tako poje, in živina veselo dela brez pretepanja ali vednega kričanja nad njo.

Tako lepo navado imajo ali žvižgajo, kader orjejo, in tako pojó:

Dolga mi je njiva,
Huda mi je gospodinja,
Hej, hej, hej, hej, hej!
Volek hej, hej, hej!
(to se pri vsaki versti ponavlja).

Pomagaj nama Bog
In Marija iz nadlog.
Hej, hej itd.

Od kraja do kraja
Mati potico vsaja.
Hej, hej itd.

Od kota do kota
Mati peče kokota.
Hej, hej itd.

Ljubi moj rogina,
Mi dva boma pila vina.
Hej, hej itd.

Lepi moji štirje voli,
Ki niste nobeni moji.
Hej, hej itd.

že zdavnaj Poljanci, da pojó živina pohlevno orje. Nekteri

Eni ste svete Trojice,
Drugi ste Marije Device.
Hej, hej itd.

Eni ste svet'ga Antona,
Drugi ste druz'ga Patrona.
Hej, hej itd.

Sonce mi gorko seje,
Naj po plečah dobro greje.
Hej, hej itd.

Nama bo odtodi iti,
Se muham v senco skriti.
Hej, hej itd.

Vročina je velika,
Naj že muha pika!
Hej, hej, hej, hej, hej!
Hej volek, hej, hej, hej!

Ž.

Rastlina.

Spisal Janez Tušek na Dunaji.

XII.

Čez zeleno listje se dvigujejo peresca, kterim pravimo: cvetna kupica (Kelch) in cvetna krona. Te peresca ločijo cvet od njižjega listja, pa ga tudi varujejo in odevajo. Nar imenitniše delo cveta je, več ali manj célic, ktere so v spolu razločne. Te célice se narejajo v organih, ki so sorodni z drugim listjem. V sredi cvetne krone so prašne nitke, ktere nosijo prašne mešičke. Ti mešički imajo v sebi veliko okroglih célic, ktere se potem, ko je mešiček počil, iz njega usujejo, da jih veter na vse kraje raznese. Na sredi cveta je bunčica sostavljena iz sadnih peresic, ktere pokrivajo od več kožic obdane mehurčike. V teh mehurčikih se razvija kal. To se pa še le zamore zgoditi, ako pride do njih cvetni prah. Včasih so ženski cveti na drugi rastlini kakor možki; ne bilo bi tedaj lahko mogoče, da bi veter, ki cvetni prah raznaša, ga vselej ravno tudi na ženske cvete prinesel. Tako bi pa rastlina ne mogla semena roditi, in ako bi se to dostikrat ponavljalo, bi pošlo celo pleme.

Narava je pa že za to skerbela, da nobeno rastlinsko pleme ne pogine. Mnogotere živalice, čebele in druge, ki iz cveta na cvet letajo med serkaje, tudi prenašajo iz rastline na rastlino cvetni prah, kteri se jim je obesel na nožice. Mnogih pripomočkov, ki jih človek še ne porajta ne, se poslužuje mati narava v svoje namene; vse v naravi se po volji modrega Stvarnika godí v prid celemu stvarjenju; nobene stvarí ni brez velicega prida za občinstvo.

Ko so se po spolu razločene célice snidile, se v sredi sadne bunčice začnejo célice množiti v mlado rastlino, ktero bi lahko imenovali rastlinsko zalégo. Ta zaléga, obdana od mnogoterih jo odevajočih kožic, se imenuje seme. Kadar rastlina dozorí, se seme od nje loči in v zemlji kalí ter se izraste v novo rastlino, ktera se sedaj vsled prirojene močí po svojem razvija.

Tudi za razširjenje semena so mnoge naprave, kterih navadni človek ne porajta. Živalim, ki živijo od rastlin, se lasasto seme obeša na dlako, ali pa gré ne povžito skoznje. Velikokrat ima seme nežne lasice krog sebe, ktere ga delajo lahkega, da ga veter odnese.

Mnogo znamenitega se najde pri rasti, cvetu in sadu rastlin, — pa hitimo proti koncu spisa.

Kal prejme od matere veliko butaro célic, ktere naj ji v mladosti, ko začne kaliti, služijo v živež. Vsaka rastlina daje svojim otrokom toliko živeža seboj na pot življenja, da se lahko preživé toliko časa, da zamorejo si sami služiti vsakdanji kruh. Koliko skerbnejše so rastline za svoje otroke, kakor marsiktera človeška mati! Rastlina svojim ljubčikom vse žepe napolni z brešnom, ga jim natlači pod suknjo krog in krog njih, kjer je le kaj prostora. Nektere človeške matere pa ne morejo kar nič dati svojim otrokom na pot, nektere pa toliko, da njih ljubčike teža jim naloženih dobrot že zaduší na pragu, ko mislijo v svet stopiti. Rastline tudi ne delajo nikakoršnega razločka med svojimi otroci; vsak toliko dobí, kolikor mu je treba tačas, kader še ne more sam delati.

Mi pa se živimo od moke, ktera ni nič druzega, kakor brešno, kterega je dala rastlina svojim otrokom za pervi njih živež v zemlji.

Ogled po svetu.

Kitajsko in Kitajci. (Dalje.)

Kitajci so majhne postave, v kratkih hlačah in širokih jopah, žakljem enaki, obriti so čez in čez po glavi, le dolga kita jim iz temena visí (kita pa ni kitajska, ampak tartarska šega, in jim le od zdaj vladajočih carov zapovedana), svitlih, drobnih očí so, pokriti s širokim klobukom, čevlje nosijo na kveder; Kitajke so skor ravno tako oblečene, kakor možki, njih noge so čuda majhne, zato ker jim stopala v nežni mladosti proti podplatu zavijajo, lasé pa imajo čudno olišpane in polne zlatih buck.

V neki vasi sem vidil tudi veliko poslopje, ktero sem mislil, da je kaka cerkev misijonarska; zvedil pa sem, da je kraj, kjer se Kitajci razveseljujejo, in da se mu pravi „sings-song“, to je kar pri nas gledišče. Znano je, da imajo Kitajci zalo dramatiško slovstvo; mnogo njih dramatiških del je prestavljenih v latinski, francozki in angležki jezik, in po teh so se z zahodnimi deželami bolj soznanili. Igrajo pa ne, kakor pri nas samo zvečer, temuč štiri dní zaporedoma od jutra do večera. V sredi so bili ljudje, kteri radi zastonj tudi kaj vidijo, na straneh pa so bili bolj imenitni, in na odločenem kraji so bile ženske, kterih pa nisem smel dosti ogledovati, ker Kitajci niso tako mirne kervi, kakor mi. Blizo 1500 gledavcov je bilo, kteri so svojo zadovoljnost glasno ploskaje razodevali. Kitajci prav radi igrajo in vsi zamaknjeni v igro ne slišijo in ne vidijo, kar se krog njih godí.

Zapustili smo Whampoo in podali se proti Kantonu. Reka se valí v nizki strugi med plodnimi travniki, zasajenimi s sadnimi drevesi. Kadar voda upade, so bregovi polni napol nazih ljudí, ki ribe poberajo; po močvirji pa ostudni, oguljeni bivoli gazijo do vampa.

Tù in tam stojí na bregu kak tempelj Josu posvečen (Jos pomeni to kar bog in je pokvarjena beseda portugiška dios). Postal sem pred enim teh tempeljnov, kteri je bil iz granita sozidan, z visoko streho polno zmajev in druzih čudnih stvarí, znotraj pa so bili natlačeni maliki mnogoverstnih podob. Pop, star in nesnažen mož, sedé pri mizi je zdaj kadil zdaj pa rajž jedel. Opravilo njegovo je, z zvoncem zvoniti in po bobnu tleči, vsak pot, kader pride kaka pobožna duša v tempelj molit ali sveče kupovat, ktere domá svojemu maliku prižiga. V tempelj pridši vtakne sveče v posódo s peskom napolnjeno, prižge zlat popir, se verže na tla, privleče iz žepov mnogo majhnih malikov, ter jih treši ob zemljo, poljubi tla, ali pa serdito gleda v malike, ako se ni prerokovanje po godu glasilo.

Bližej ko smo šli h Kantonu, več znamenitih stvarí je bilo viditi.

Bil sem v Kantonu, v svetu novih čudežev, vedne premembe, nepokojnega življenja, blišobe in siromašine. Vse, kar je človeški um znajdel, da kljuba moči Neptunovi, vertí in meša tukaj se v taki različnosti, da ni boljše žive podobe kaosa, kteri je starodavne čase obdajal, ako bi se ne kazala sem ter tje iskrica nove omike. Ne verujem, da bi še kje na svetu kaj enacega moglo biti. Če pridemo, na priliko, v London, je vse skoraj po enem kopitu, tukaj pa je nepopisljiva različnost v vsaki in med vsako rečjó. Vès

narod živí tukaj na vodi. V čolnih se rodé ljudjé, na čolnih dopernašajo svoje leta in na čolnih umerjó. Reka je njih svet, čoln njih domovína.

Komaj sem v mesto stopil, me je čeda Kitajcev obsula, govoreča mešanco kitajskega in angležkega jezika vse na končnice: „si, sing in ong“, vsak se mi je priporočal imenitnosti skazovati in da bi o priložnosti ptujega tička do dobrega oskubil. Štacuna pri štacuni stojí in če morejo kterega noter privabiti, zapró vrata za njim, in blago za blagom skazuje se mu; — tergovci pa so živi judje, pa tudi nič ne zamerijo, če se jim na pol ali še manj obljubi.

Ulice so vse ozke in strehe iz ene straní na drugo molé, da še solnce ne more skozi sijati. Vpitje je tako, da človeka ušesa morejo boleti. Zdaj pride imenitna gospa s svojimi služabniki, zdaj spet procesija slepih beračev, ktere kak otrok vodi, in ljudí nadležjejo, da je sila. Na enem oglji igrajo, na drugem sedí med množico prerokovavec; na plošo risa smešne podobe, prerokovavne besede izgovarja ponosno, ktere so vedno dobrega pomena, da mu vesela množica nameče dosti darov v klobuk.

Nobenih rokodelcov pa ni več med Kitajci kakor brivcev. Brivec nabaše svojo tružico na herbet in se na ogelj ulic ustavi. Koj ga ima v pestéh moža, kteri se želí pomladiti. Skudelica in kratka debela britev se mu sveti v rokah; lasé spravlja marljivo, ker Kitajci jih radi kupujejo za gnoj. Kmalo je vès v penah, in človek res ne vé, ali bi poterpežljivost britega ali umetnost in pridnost brivčevo občudoval.

Bukve se prodajajo kar zunaj pri hišah in so prav dober kup. Ker Kitajci radi beró, imajo tudi pisatelje v veliki časti. Ženske prečitajo čudovite kupe romanov.

To pa še ni vse. Lepotije in gizdosti se vidi na cente; to, kar iz Kine v Evropo in naše kraje pride, so le zametki Kitajcev. Ne bo verjel, kdor vsega sam ni vidil.

(Konec sledí.)

Novičar iz avstrijanskih krajev.

Iz Vélikega Varadina na Ogerskem 10. maja.— „Extra Hungariam non est vita; si est vita, non est ita“ ali po našem jeziku okrajšano: „le na Madžarskem se dá živeti“ je star ogersk pregovor. Na ta pregovor sem mislil, ko sem se 16. svečana t. l. na dunajskem kolodvoru v voz železnice vsedel. Hitro smo Beč (Dunaj) za herbtom imeli, in ko ni bilo dunajskega Golovca (Kahlenberg) več viditi, sem se v en kot stisnil, ter sem jel novo življenje v obljubljeni madžarski deželi premišljevati. — Jutro je bilo precej merzlo, in čez moravsko polje je brila ostra sapa. — Od Beča do Požuna (Pressburg) se ne vidi druzega posebno imenitnega, kakor predert hrib, skoz kterega vožnja kake tri ali štiri minute terpí. — V Požunu smo nekoliko postali, da smo drugo priprego in druge vozove dobili, potem pa smo kakor blisk čez „malo ogersko ravnino“ derčali. Železnica tukaj le memo malo vasí peljá, zavoljo tega so tudi postaje redke. Blizo ceste ni nobenega hriba viditi, proti severju se pa od deleč male tatranske gore kažejo. Vasí imajo po več sto sploh zidanih hiš, toda so le nizke, in do malega vse s slamo (bičevjem) krite; hišno zidovje ne more ravno preveč terdno biti, ker večidel je iz blata in slame narejeno, kar živo priča, da kamenja in lesovja ni blizo. — Pri Granu dolgočasna planjava neha, in odtod naprej se ob desnem bregu Donave noter do Buda-Pešta grič za gričom, hrib za hribom dviguje. Res tako prijetnega kraja kakor je granska okolica, celo pot od Beča do Vélikega Varadina nisem vidil. Človek se ne zamore dosti prečuditi, ko hipoma široko Donavo in na njenem desnem bregu veličansko cerkev pervega ogerskega škofa z dvema zvonikoma in visoko kupljo proti nebu stermeti zagleda; od leve straní voda Grana v Donavo teče. Dokler se ni železnica od levega brega preveč v kraj zavila, sem v eno mero proti Granu stermel; nehoté sem jel Huberjevo pesem od „bleškega jezera“ renčati. — Vse pride, pa ravno tako hitro tudi mine, posebno če človek po železnici ferčí! Hitro smo jo do Vača (Waitzen) in do Palote prižgali, četert ure pozneje smo že na kolodvoru pri Peštu z voza lezli. — Rad bi bil šel to mesto ogledavat, toda sem imel vožnjo že do Solnoka plačano, zatorej se mi ni varno zdelo, pol ure deleč do mesta se podajati. Enmalo pred petemi smo jo že čez keckemeško pustinjo proti Solnoku brisali. Zastonj se okó na vse straní ozira, kje bo kak hrib zagledalo; še drevesa skorej ni viditi celih 14 milj, namreč noter do Solnoka ne, pa tudi pri Solnoku ne druzega kakor milo nebo in ravno polje. Ko smo se v Solnoku ustavili, je bila že terda tèma; bilo je že osem. Ker od tukaj naprej železna cesta še ni narejena, in tudi pošta le samo pisma do Vélikega Varadina prevažje, je bilo treba v gostivnici prenočiti. Za dragi dnar smo bili slabo postreženi; sobe so nam, kakor je tù navada, s kravjekom kurili. Drugo jutro sem bil že na vse zgodaj na nogah; mikalo me je reko Tiso viditi. Želje so mu bile hitro spolnjene, ker sem koj iz vežnega praga neizmerno vodo zagledal. Perva skerb mi je potem bila, kak voz poiskati. Kmali sem imel voznikov na zbiro, toda nobeden ni hotel peljati spod 100 forintov (gold.) K sreči se nas je šest snidilo, da smo skupaj en voz najeli. Mislil sem, da se bomo za tak drag dnar saj v prostorni kočíi peljali, — pa kaj še! Dosihmal še nisem imena znajdel za tisti šencani voz, na kterem je bilo treba celih 22 milj — noter do Vélikega Varadina — kozjo molitev moliti; nar beržej bi se dal z mesarskim vozom primeriti, samo da je imel pletene herbte. Sedmero kónj je že vpreženih bilo, spredej 3, zadej 4, tudi naša berkvarija je bila že naložena; al ni nam drugega kazalo kakor peš iti, zakaj konji so sam voz komaj vlekli, ker so se kolesa do pest v blato pogrezovale. — Nikar naj nihče ne misli, da je Solnok imenitno mesto, znamenito je pač, toda le zavoljo neizrečenega blata, v kterem bi človek in živina lahko poginila. Da ljudje zamorejo od ene veže do druge hoditi kadar dežuje, ali pozimi kadar se začne sneg tajati, pri hišah naredé berví; kadar se pa dva na takošni bervi srečata, se morata po bratovsko ljubiti ter se eden k drugemu stisniti, ako hočeta obadva na bervi ostati. Solnok zavoljo kupčije sloví, — čuda! da stanovnikom njegovim za dobre poti in ceste celó nič mar ni; — pa tergovec ne gleda na to, kaj je občja potreba, temuč mar mu je le za to, kar mu mošnjo polni, temveč, ako je Abrahamov sin, in to so tergovci v Solnoku do malega vsi. Tisa je bila takrat neizmerno široka, tako, da se od enega kraja do drugega vidilo ni, akoravno navadno nima veliko širjega vodotočja kakor Sava. Čez veliki curek derží lep most; ker pa po navadi vsako spomlad in jesen velika povodinj pride, je od mosta naprej 2 uri dolg nasip narejen, kteri je na nekterih krajih predert, da more voda odtekati. — Po verhu tega nasipa smo morali celi 2 uri skorej do kolena po blatu gaziti, naše kopita so nam pa v čolnu prepeljali. Voznik se je hvalil, da imamo dobro pot, rekel je, da nektere leta po 14 dní ni mogoče od Solnoka naprej potovati. — Čez 2 ure smo vsi spehani do neke kmečke gostivnice (čarde) prišli, ker smo se enmalo oddahnili ter se z vinom in kruhom okrepčali. Ko se je tudi živina nekoliko spočila, smo se na voz vsedli ter se jeli po debrečinski pustinji peljati. Tukaj ni nikjer nobenega hriba, še drevesa skoraj ni nikjer ugledati. Komaj pa smo se pol ure peljali, bilo je že treba z voza iti, da smo mogli dalej priti. Ni se dalo dobro razločiti, kje je prava pot, ker je dober strelaj na široko vse razvoženo bilo. Preden smo do perve postaje v Török št. Miklošu prišli, smo mogli naj manj 6krat z voza lesti; ustavili smo se pa, sam nevém, kolikokrat, da je voznik z lopato kolesa iz blata odkopoval. Prenočili smo v nemški gostivnici, kjer smo se sopet prepričali, da v ogerskih čardah mošnja kaj lahko jetiko dobí. — Drugi večer smo spali v Karcág-u, poglavitnem mestu Kumanskega, zadnjo noč pa v Baránd-u, v judovski kerčmi, kjer ni bilo drugega živeža dobiti, kakor černega kislega

kruha in pa tako kislega vina, da smo se jeli eden drugemu pačiti, ko smo ga pokusili, — čviček nam je tako usta nakrižem vlekel, da je bilo joj! Spat je bilo tedaj treba brez večerje iti; drugo jutro smo za odhodino mervico žganja in kosček kislega kruha povžili. — Opoldne smo pa v Beretyó-št. Martonu (4 do 5 milj od Vélikega Varadina) pri nekem kmetu za majhin dnar prav dobro kosili in nepokojni želodec spet potolažili. Bog mu daj dobro poštenemu možu! Od tukaj naprej se tudi bolja cesta začne, tako da smo še tisti popoldne do Vélikega Varadina (blizo 5 milj deleč) priti zamogli. — Ko se človek že skorej cel teden vozi, mu nobena stvar tako ne diší kakor dobra postelja, in to smo v Vélikem Varadinu v gostivnici pri „černem orlu" dobili. Za te dnarje, kar se jih na poti od Beča do Vélikega Varadina potrahná, bi se bogme! lahko do Pariza prišlo in človek bi bil pri vsem tem še dobro postrežen. — Ravno tako polno blata kakor Solnok je tudi Török št. Miklošz 10.000 stanovniki, Kišujsaláš (poglavitno mesto male Kumanije), Karcág, mesto z 13.000 stanovniki, Püšpök-Ladány, Baránd, Földeš, Uj-falu, z eno besedo: kamor se človek oberne, povsod blato čez blato. Hiše so večidel iz blata, slame in protja narejene, strehe ali z bičevjem ali pa s turšično slamo krite; meje so ali iz blata narite, ali pa iz slame spletene. Otrók ni bilo nikjer na ulicah viditi, ker revčiki zastran blata niso iz hiš mogli; še psa ni z lepo v blatnih ulicah viditi, akoravno po dvoriših rohné kakor da bi v vsaki hiši konjederec stanoval. Skozi vsako vas smo morali peš iti, da nismo z vozom vred v blatu obtičali. Ako tù gorí, skor sosed sosedu na pomoč priti ne more. V Karcág-u je neki gospod pripovedoval, da morajo ljudjé včasih po bergljah (šteljcah) v cerkev iti, kader dalej časa dežuje ali kadar sneg začne prav zlo kopneti. Vzrok tega pa, da so take slabe poti, je pomanjkanje kamenja, poprejšno ogersko gospodarstvo in pa zanikernost stanovnikov. Celih 22 milj — od Tise do Köröš-a — ni nikjer skor ne enega kamna viditi, ne na njivah, ne na travnikih, tudi cestā je še le od Beretyo-št. Marton-a naprej posuta. Tukaj se človek še le veliko dobroto kamnja spoznavati učí. Gotovo bi bilo tukajšnim prebivavcem zlo vstreženo, ako bi se Kras mogel prenesti v te kraje!

(Konec sledí.)

Novičar iz raznih krajev.

Nova železnica, ktero napraviti so cesar že dovolili, bo obsegala te-le poti: iz Dunaja čez Šopron (Oedenburg) do Vélike Kaniže in odtod do Oséka; — od Polčán (blizo Marburga) čez Véliko Kanižo v Budim; — od Uj-Szöny-a (poleg Donave) čez Belo Stolico (Stuhlweissenburg) do Oséka in od Oséka v Semlin; — vsa ta pot bo znašala 150 milj, in stroški zidanja so prerajtani na 60 milijonov gold., ki jih bo družba, ki jo bo napravila, nabrala iz akcij deležnikov svojih. — Od nesreče, ktera se je, kakor je poslednji novičar povedal, pripetila na ogerski železnici v saboto vozovom, ki so šli iz Pešta na Dunaj, se je sedaj za gotovo zvedilo, da blizo Gran-Nane se je hlaponu zlomila neka štanga, ktere konec se je zasadil v zemljo in šine vzdignil in premaknil; na to so se prekucnili 4 vozovi, 6 se jih je eden na druzega naslonilo, le zadnji voz je ostal na železnici; ena ženska in en otrok sta pri ti priči ob življenje prišla, 10 druzih oseb pa je bilo bolj ali manj poškodovanih, ktere so berž v bolnišnico v Gran peljali; k sreči se je s temi vozovi peljalo več višjih uradnikov železnice in dva zdravnika, kteri so hiteli nesrečnim na pomoč. — Občnospoštovani in naj stareji škof našega cesarstva, škof in knez briksenški Bernard Galura, 92 let stari, so umerli 17. dan t. m.; nastopili so prestol škofijski v Briksenu na Tiroljskem leta 1829, kteremu v last spada tudi bleška grajšina na Gorenskem. — En dan pozneje pa je umerl na Dunaji eden naj imenitniših tergovcov in bankirjev, čigar ime je po vsem svetu znano: baron Sina; imel je fabrik in grajšin po Marskem, Českem, Ogerskem itd., da jih je komaj štel; zapustil je premoženja okoli 80 milijonov; siromaki za njim bojo dobili 50,000 gold. Njegov edini sin je nastopil za njim tergovstvo. — Izperva se je slišalo, da gré letos židnim červičem na Laškem slabo; sedaj se sliši, da se vsaki dan bolje sponašajo. — Kar se je dosihmal iz vseh krajev cesarstva zvedilo, se kaže letošnja letina precej dobra; ozimina, posebno na spodnjem Ogerskem in v Vojvodini, obeta obilen pridelk; sadju je po več krajih mraz perve dní tega mesca zlo škodoval, tudi terta je v nekterih krajih pozebla; okoli Dunaja jo je mraz tako vzel, da so jo iz nekterih nogradov poruvali in krompirja vsadili namesto nje. — V tem pa, ko se smemo mi nadjati dosti dobre letine, je na Francozkem žalostna. Polovico dežele je povodinj potopila; kar oko doseže, stojí v več krajih, čez ktere so velike reke Rhône, Saône in Loir s svojimi stranskimi rečicami stopile, čisto vse pod vodo; škoda je strašna in toliko žalostneje je, ker je že perve mesce majnika v več krajih terta in sadje pozeblo. Ni tedaj čuda, čeravno je vojske konec, da po vsem Francozkem se cena žita zlo podražuje in v ti primeri vès drug živež. — Veselo je iz dunajskih časnikov slišati, da po višjem ukazu se zasajajo okoli Dunaja poleg cest in druzih potov sadne in murbine drevesa, pa v žalost se premení veselje, slišati, ko ravno tisti časčiki ob enem tožijo, da neumnost in hudobija pokončuje tudi tam nedolžne drevesa, kteri sad bi kadaj v velik prid bil okolici in deželi. Res žalostno je, da nikjer ne manjka takih gerdih divjakov! — Če je časniku „Pest. Ll." verjeti, bi moglo na Ogerskem blizo 2 milijona, v Vojvodini pa 215.000 ljudí več biti kakor jih je sedaj, da bi te deželi enako število ljudstva imele kakor druge, ne preobilno obljudene dežele našega cesarstva; — da bi se pa Ogerska in Vojvodina povzdignile do števila stanovavcov na Českem, ki bi se mogle pomnožiti na 4 milijone, za veliko več pa še, ako bi hotle doseči obljudenost Lombardije in Benečanskega (Laškega). — Še zmiraj se ogibuje veliko zastran tiste pogodbe, ki jo je 15. aprila sklenila avstrijanska vlada z angležko in francozko; nekteri celó hočejo vediti, da so te vlade še neko posebno, skrivno zavezo med seboj sklenile. Vse te misli pa je poderl minister Palmerston v enem poslednjih zborov, rekši, da nobene skrivne parižke zaveze ni, — da angležka vlada bi le takrat Sardincem na pomoč šla, ako bi jih kdo napadel, ne pa, če oni napadejo koga; tudi se angležka vlada proti avstrijanski ni zavezala, da ji je porok za njene dežele na Laškem. — Zlo medla in klaverna je francozka armada, ki se iz vojske povračuje domú; vojska in kuga jo je zlo oslabila; polki so se skerčili v batalijone. — Bere se, da neka gospá Polakova iz Königsberga je oljkino goro poleg Jeruzaloma kupila, da bo goli verh olepšala z zasadbo drevja. — Kronanje cara Aleksandra je nek prenešeno na 5. sept. t. l.

Domotožnost.

Po Vodnikovi meri.

So prišle težave
Čez moje sercé,
Lih kakor čez solnce
Tamotne meglé.

Vse prazno je tukaj,
So dnevi grenkí,
Ni ljubega petja
Moré me skerbí.

Le tam na višavah
Je radost domá,
Tam sapica slajši
Mi v serce dihljá!

Bom šel na planine,
Na bistre vodé,
Bojó tolažile
Nemirno sercé!

Slavomir.

Odgovorni vrednik: Dr. Janez Bleiweis. — Natiskar in založnik: Jožef Blaznik.